

Tanulói versenyek

A közgazdasági szakközépiskolák, a gimnáziumok és a gyors- és gépiró szakiskolák diákjai javában készülnek a területi tanulói versenyre. Februárban az ország valamennyi gyors- és gépirást oktató intézményében megírták dolgozataikat a diákok, s a leg-sikeresebb 440 dolgozat „gazdája” ül le március 12-én, szombaton a második forduló versenyére. Budapesten, Dunaujvárosban, Kecskeméten, Miskolcon és Pécsen találkoznak a gyors- és gépirásban jeleskedők. Közülük válogatják ki a legjobbakat, akik az országos versenyen mérik össze tudásukat.

A három iskolatípusból várhatóan 150 diákot hívnak meg a döntőre, amelyet március 25-én, Budapesten, a György István Utcai Gyors- és Gépiró Iskolában rendeznek meg.

Az országos versenyen a közgazdasági szakközépiskolások kategóriájában a husz legjobban szereplő tanuló felmentést kap az érettségi vizsga alól; a gyors- és gépiró szakiskolák növendékei versenyének legsikeresebb tíz versenyzője a szakmai minősítő vizsga alól mentesül, a gimnáziumi tanulók közül pedig az első három helyezettet mentik fel a gyorsírási, illetve a gépirási érettségi alól.

Hazai tükrök

Csütörtökön 17 órakor jelentkezik a televízió 1. programján a belpolitikai főszerkesztőség kétórás élő műsora, a Hazai tükrök, amelynek helyszíne ezúttal Budapest, Pécs és Miskolc. Az adásban szó lesz a bányák bezárásáról, a bányavállalatok szanálásáról, s a szénbányászat jövőjéről. A Telesport műsorát követően a Hazai tükrökben a magyar lombikbébi-kísérletekről, s a több országban sikeresen alkalmazott mesterséges megtermékenyítés jogi, genetikai és etikai kérdéseiről beszélnek a szakértők.

Kiállítási napló

Fekszem a fűben

Már az első, felületes pillantásra is kiderül, hogy a kommersz és konvencionális tájképek mélyrétegeiben különös értékek rejtőznek. De a fiatal lengyel festőművész, Dariusz Król kamarakiállítása a Paletta Galériában csak tudatos és elmélyült párbeszéd után tárja fel igazi erőit. Az nyilvánvaló, hogy a táj, a természet szerelmese. Nem is csoda, hisz életének jelentős részét, gyerekkorát egy kimondhatatlan nevű dél-lengyelországi faluban, Szebrzeszynben töltötte, ahol a természetvédelmi terület háborítatlan világát öreg fűzek vigyázzák, kis patakok szabdalják, égerfák őrködnek a zombékos rétek fölött, s párba burkolóznak a távoli erdők. A természet ismerete és szeretete plain aire-szellemű munkákra sarkallják, noha, mint vallja, nem természet után, hanem a szívéből festi mesés hangulatait. Hagyományos, keretre feszített vásznanon hagyományos oiajtechnikával készíti hagyományos realista indítást, de a hipernaturalizmusra is kacsingató tájképeit. Hagyományosan van előtér — néhány pitypang, szép virág; középtér —

zombékos rét, kis patak, lombjavesztett fűz — és háttér — párba burkoló facsoport. S mindez igényesen megfestve, és vakító fehér keretbe foglalva. Ennyi, nem több és nem kevesebb. A mai tájképfestő sorozatgyártások korában mives manufaktúráis munkák.

Valódi értékek viszont parányi, égerfára olajjal festett képecskéi, melyeket nevezhetünk miniatűrűknak, miniképeknek, vagy akár „tájképszonetteknek” is. Értékük és különlegeségük nem csupán méretükben rejlik. Talán három sajátosságban: *szemléletben, technikai megoldásaiban és kifejezőmódjában*. Bizonyára valamennyien fekdűtünk már a nyári rét fűvében. Egészen közel a földhöz, a fűvekhez, a piciny bogarakhoz. Éreztük a talaj illatát, néztük a vonuló felhőket, a fűszálak kardpengéit, a parányi világ mozgalmasságát, figyeltük a szellők muzsikáját. És hallgattuk a csendet. Elrejtőzve a mindennapok egyre fokozódó zajától, a végtelennek tel-előtér — néhány pitypang, szép virág; középtér — neszező csendben, a rejtőz-

kódó, feltöltődő, regenerálódni vágyó lélek pillanatai ezek a kis festmények, Fekszem a fűben, s mint egy mikroszkopikus élmény, elevenedik meg a mások talpunk alá gyűrt világ. Dariusz Królnak *van füle a csendekhez, szeme ehhez a sajátos perspektívához*. Visszahúzó természetével valódi élményeket és festői témákat talál ezen a liliputi terepen. Ez a szemlélet szerencsés technikai megoldásokkal párosul: égerfa lapocskára olajfestékekkel és tűhegyes ecetekkel kottázza a fűvek életét. Precízen, de nem szárazon; oldott festőiséggel, de pontos megfigyelésekkel; érzelmekkel telítetten, de óvatosan megoldva a negédes megoldásoktól. S mindezt fehér keretekben, igényes előadásmóddal, elegánsan tárja a közönség elé. Megmutatja, hogy a végtelen horizontok mellett, *a lábunk alatt levő mikrovilág is tartogat művészi élményeket*. Ha minden igaz, a közeljövőben Dariusz Król szegedi művésznek számít majd, hiszen családjával Zsombón szeretne építkezni. Erdemes segíteni törekvéseit!

Tandi Lajos

Örökséggyűjtőgető

Szolnok megye népművészete

A múltat, előttünk járó nemzedékek szokásait, hagyományait ismerni, hozzájuk kötődni, továbbvinni, s általa kulturális, népi, táji kultúrkincsét, erősíteni a nemzeti jellegzetességeket az egyetemes emberi kultúrát. Az örökséggyűjtőgető: öröklött kötelesség. Mindenkié, akiket egy tájegység, egy nyelv, egy kultúra ösztökél — minnek alapján elmondhatják: magyar vagyok, járszági, őrségi, nyírségi... emberként élem meg, s részelem az európai, az egyetemes emberi tudás, tapasztalás, alkotás öröklődő értékeit: a népi kultúrát, a néphagyományokat, a népművészetet. Aminek értékei — pláne azért, mert örökségünkkel nemcsak a jelen, hanem a jövőnk is gazdagabb lesz. A népművészetet. Aminek értékei — pláne azért, mert örökségünkkel nemcsak a jelen, hanem a jövőnk is gazdagabb lesz. A népművészetet. Aminek értékei — pláne azért, mert örökségünkkel nemcsak a jelen, hanem a jövőnk is gazdagabb lesz.

E néprajzi monográfiásorozat első — rendkívül szép kivitelű — kötetét a közelmúltban vehettük kézbe. *Szolnok megye népművészete* címmel. S bár a cím — egybecsenge a sorozat-összefoglaló Népművészeti örökségünk címmel — első blickre nem tűnik túl fantáziadúsnak és vonzóknak (pláne, ha „rákalkuláljuk” a kötet 500 forintos árát is), ha belapozunk-beleolvasunk a könyvbe, gyorsan kiderül, hogy e hagyatékban érdemes részelnünk: forráskiadvány. A sokat emlegetett tiszta forráshoz vezet el az igazi népi-táji kultúrára szomszédokat; leírásban, képen, rajzban rengeteg tárgyi emléket hozzáférhetővé, megismerhetővé téve. Feltárva az elődök tárgyait — munkaeszközöktől lakberendezésen, népviseleten át a gyermekjátékokig —, száz-kétszáz esztendőnyi távlatban hivatásos kutatók, gyűjtők, művészek, mester- és parasztemberek, családi emlékeket őrzők segítségével, összefoglalásával. Ahogy a kötet előszavában jelződik a szándék: „...annak a kornak a tárgyi világát próbáljuk fölidézni, amikor a falusi-mezővárosi társadalmakat jórészt még saját, paraszti, helyi ízlésük vezette... A válogatás alapja számunkra az, amit egy-egy község, egy-egy vidék lakói ebben a korban tárgyi vilá-

gukba beillesztettek, legyen az bár távol lakó mesteremberek, vagy akár idegenből jött árusok portékája.” Az eddig kézbe vehető, összefoglaló néprajzi sorozatok (például: a Magyarországi néprajzának, vagy a Néprajzi lexikonnak a kötetei) feszebb, egzaktabb szerkesztési elveihez képest engedékenyebb koncepció s kíváncsi érzetű hatását ezen az első kötetben. (S sejtetni engedi, hogy ez a sajátos, „helyi ízlés” a későbbi művekben is nyilvánvalóan sok esetlegességnek lesz majd oka-indoka; kiemelője vagy feledője némely tárgyaknak, stílusoknak.) A *Szolnok megyéből népművészeti alkotásokként értékelt és a könyvben közölt tárgyak többsége a XIX. század utolsó harmadából, illetve századunk első évtizedeiből származik, de igényesnek mutatják az ekkori stílusok eleményeit is. A történeti fejlődés érzékeltetése azonban nem járt minden területen sikerrel. Az építkezés, a lakás tárgyai, a munkaeszközök, a népviseletek, vagy a fazekasság dokumentációjának történeti íve sokkal markánsabb a kötetben, mint például a szövés-fonásé, vagy a gyermekjátékoké. A rétegtárgyak, az életető stílusjegyek bemutatására történnek kísérletek (utalások az eltérésekre) az egyes fejezetekben, de nem elég következetesen (az pedig több mint sajnálatos, hogy a jelentős pásztorhagyományú vidékek pásztorhagyományainak és művészetének felkutatásáról-felmutatásáról lemondtak a monográfia összeállítói.) A kötet jól elkülönített két*

részből az első a paraszti tárgyi környezetet — építkezés, lakás, népviselet, a gazdálkodás és a vallási élet eszközeit — igyekszik bemutatni, képanyaggal gazdagon illusztrálva, hogy a különböző eredetű elemek hogyan alkotnak egységes, helyi ízlést, módit tükröző együtteseket. A második részben — a gyermekjátékok, a veszszó-, gyékény-, szalma- és fosztósmunkák, szöttek, himzés, csipke, faragások, bőrművesség, a temetők művészete, a fémművesség, a szücs- és szőrhímzések, a bútorművesség fejezeteiben —, ahogy a bevezető írja: „...a helyi, lokalizálható és egységes jegyeket mutató, megyei készítésű tárgyakat műhelyenként” mutatják be. S emiatt, sajnos — úgy vélem, jócskán szegényítve az összeállítást —, kimaradtak a kötetből olyan (amúgy összegyűjtött és feltéve őrzött) népművészeti alkotások, amelyeket nem tudtak helyi műhelyhez vagy stílushoz kötni. Nagy kár, hogy ezekkel fakóbb lett az egyébként sokszínű *Szolnok megyei népművészeti „tájkép”*. Aminek alkotóit — s mindeneke előtt a regionális társadalmi összefogásra, a helyi öntudatra építő, szervező megyei múzeológusokat, etnográfusokat és a könyv kiadásához jelentős anyagi segítséget adó megyei tanácsot —, persze, dicséret illeti. Hasonlóan az Európa kiadói vállalkozásához, aminek keretében — reméljük, mielőbb — újabb táji-területi néprajzi monográfiákkal gazdagodik majd nemzetközi kultúrkincsünk. (*Európa Könyvkiadó, 1987.*)

Szabó Magdolna

Két új kezdeményezés

A Magyar Úttörők Szövetsége, valamint a KISZ Központi Bizottsága két új kezdeményezést indított útjára. Mindkettő újabb lehetőségeket kínál arra, hogy az ifjúság szervezetei valamelyest enyhítsenek a gyerekek, a fiatalok, illetve szüleik, nevelőik gondjait. A Magyar Úttörők Szövetsége Országos Tanácsának székházában „Együtt, egymásnál” elnevezéssel címközvetítő szolgálat kezdte meg működését. Sok szülő gondolja, hogy a nyári szünidőben nem tud megfelelően gondoskodni gyermekéről felügyeletéről, mert kevés a szabadsága, esetleg nincs nagyszülő, aki vigyázna rá, vagy akinél eltolhatná a vakáció egy részét, illetve nincs lehetőség.

ge arra, hogy csemétét napközis táborba, vagy más szervezett üdülési programra küldje. Ezért az úttörőszövetség vállalta, hogy ösztönözi a családok, illetve azoknak a családoknak a címét, akik igénylik ezt a megoldást. A címközvetítő szolgálat (1388 Pf. 72) lehetőséget teremt az igények és a lehetőségek egyeztetésére. E célból a jelentkezők postafordultával adatlapot kapnak. Ebben a személyi adatokon kívül feltűntetik azt is, hogy városban, falun, vagy tanyán szeretnék-e gyermekeiket üdültetni, illetve be tudják-e őket fogadni, s mely időpont lenne megfelelő.

A másik akció elsősorban a gyermek- és ifjúságvédő intézeteknek, nevelőotthonoknak nyújt segítséget. Régi gondjuk ezeknek az intézményeknek, hogy évenként csak néhány ezer forintot fordíthatnak folyóiratok, magazinok, képeslapok, s különböző, a fiatalokat érdeklő kiadványok előfizetésére. Régi tapasztalat viszont, hogy a különböző kiadvállalatok kiadványait megmaradt példányait időről időre nagy mennyiségben küldik zúzdába, dobják a szemétkorba. Ezért a KISZ KB megkezdte több kiadvány, hogy a posta remittendaraktáiraiban összegyűlt kiadványait egy részét küldhesse el az említett intézményeknek. Ez a javaslat is kedvező fogadtatásra talált.

„H-hétvégék”

Közönségsikert aratott

India — a távoli, egzotikus világ, a Ramajána, a légies-csipkés építészeti csodák, a jellegzetes zene, a buddhizmus, a szent tehenek hazája — a világ kultúrájának csodálatos ajándékait adta. Sok ember azonban a mai Indiára is kíváncsi. Sokunkban felmerülhet a kérdés: vajon léteznek-e még a híres utazók által felidézett végletek a mai indiai társadalomban? A kifinomult, „magas” kultúra az egyik oldalon — szegénység, szenny és nyomor a másikon? Ezekre a kérdésekre is választ kaphatott, aki januárban részt vett az ifjúsági ház indiai hét végén. Ez a rendezvénysorozat leginkább egy izgalmas utazáshoz hasonlít, hiszen egy utazás a művészeti alkotások befogadása mellett a távoli kultúra több „arcát” teszi átélhetővé: az öltözködés, az étkezés, a szokások megismerése közelebb hozza, emberibbé teszi még a legtávolabbi vidék kultúráját is.

Az egyik teremben képző- és iparművészeti kiállításban gyönyörködhetek a látogatók: puha selymekre festett faliképek, a Ramajána-eposz illusztrációi jelentek meg színpompás vásznanon, a sarkokban próbababákon szépséges indiai ruhák vol-

volt, nagy közönségsikert aratott. Művészeti ágak adtak itt egymásnak randevút, s a szélesebb értelemben vett kultúra élményszerű átélése egy távoli tájat és népet hozott hozzánk közelebb. Mindenki saját maga választhatott a felkínált programlehetőségek közül, így saját ízlésének megfelelően alakíthatta ki délutáni vagy délutáni elfoglaltságát.

S hogy miért beszélünk erről — utólag — ennnyit? A lelkes szervezők a közeljövőben Franciaország, Japán, Ausztrália kultúráját tervezzik bemutatni, sőt, az „időgépet” is bekapcsolják — hiszen a nagy sikerű „Reneszánsz hét vége” után a magyar történelem és művészet történet korszakai közül elsőként — április 23–24-én — a honfoglalás kor művészetét, életmódját elevenítik fel. Az ausztrál nap március 28-án lesz.

Czenéné Vass Mária

Közvetlenül jobb?

Tegnap, szerdán Sárdi Lajos, a Pedagógusok Szakszervezete Központi Vezetőségének titkára Szegedre látogatott. Találkozott a JATE és a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola szakszervezeti titkségviselőivel.

A JATE szakszervezeti bizottságának fontos bejelentést tett. Eszerint a József Attila Tudományegyetem a jövőben közvetlenül a Pedagógusok Szakszervezete Központi Vezetőségének irányítása alá tartozik.

— Az önállósulási törekvéseknek köszönhető ez a változás?

— Az a tény, hogy egyes rétegek kinyilvánították elszakadási szándékukat, meg erősített bennünket abban, szorosabb, közvetlenebb kapcsolat kell teremtenünk a felsőfokú intézményekkel. Három budapesti egyetem egyébként már korábban is közvetlen irányításunk alá

tartozott. Az eddiginél jobban szeretnénk rajta tartani a kezünket az egyetemek útjában. Annál is inkább, mert ezekben a kulcsintézményekben található az értelmiség jó része, és jelzéseikre nagyon kell figyelniük.

A változásról mit mond Várkonyi Zoltán, a JATE szb-titkára?

— Reméljük, a korábbiál közvetlenebbül jutunk majd az információkhoz. Észrevételeinket áttétlenül nélkül tehetjük meg. Talán az egyeztetés, a közös álláspont kialakítása is könnyebb lesz.

— Nem érzi kompromisszumnak ezt a megoldást?

— Igen, az. És további lépésekre van szükség. A felsőoktatási tanácsnak jogosítványokat kellene adni. Az is átgondolandó, hogy alakítsunk-e külön tagozatot. Mindenesetre az első lépést megtettük.

B. E.